

NATURENS RIGE

Fælles børne- og ungesyn

// Revitaliseret 2016

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	3
FÆLLES BØRNE- OG UNGESYN.....	4
Det systemiske perspektiv	4
Grundprincipper	4
Det anerkendende perspektiv	5
Grundprincipper	5
Det narrative perspektiv	6
Grundprincipper	7
Læringsforståelse i Fælles børne- og ungesyn.....	8
AFSLUTNING	9
Primær litteratur til videre læsning	9

INDLEDNING

Baggrund

Fælles børne- og ungesyn har siden kommunalreformen været det værdimæssige fundament for det daglige pædagogiske arbejde i Børn og Familie og i Dagtilbud og Undervisning. Det er det stadig, og derfor er Fælles børne- og ungesyn medtaget som en del af Børne- og Familiepolitikken.

Formål

Børne- og Familieudvalget ønsker, at revitalisere Fælles børne- og ungesyn med fokus på at skabe helhed og sammenhæng i børnenes opvækst og udvikling fra 0-18 år.

I dagtilbud og skoler og i børne- og familieafdelingen arbejdes ud fra et fælles syn på børn og læring for at skabe den røde tråd.

Et revitaliseret Fælles børne- og ungesyn skal danne grundlaget for det syn alle medarbejdere i Ringkøbing-Skjern Kommune, som arbejder med børn og unge, arbejder ud fra.

FÆLLES BØRNE- OG UNGESYN

I det anerkendende og ressourcerfyldte Fælles børne- og ungesyn, taler vi om ressourcer, styrker og muligheder for børn og unge. Vi bestræber os på, at alle børn og unge oplever sig set, hørt, forstået og taget alvorligt. Målet er at sætte vores praksis i relation hertil!

Præsentation af elementer af den systemiske, anerkendende og narrative tilgang til pædagogisk praksis. Det teoretiske grundlag hvorfra inspirationen til Fælles børne- og ungesyn i Ringkøbing Skjern Kommune er hentet:

Det systemiske perspektiv

I en systemisk forståelsesramme forstår man børn på baggrund af deres samspil med andre mennesker og ikke som et isoleret tilfælde. F.eks. betragtes problemadfærd som en del af et mønster af forskellige mellemmenneskelige interaktioner og ikke som én persons mangler eller svagheder. De forskellige forhold og involverede omkring en pædagogisk udfordring, forstås som noget, der kan påvirke og fastholde hinanden i en negativ og/eller positiv retning. På den måde er man hinandens årsag og virkning.

Grundprincipper

Det grundlæggende systemiske princip er, at der ikke findes nogen objektiv sandhed om verden – at den sande forklaring/fortolkning afhænger af øjnene, der ser. Denne opfattelse kaldes konstruktivismen. Ifølge den konstruktivistiske tankegang er menneskets erkendelse og viden en fortolkning – dvs. en konstruktion, der bygger på sanseindtryk, som forarbejdes på grundlag af kognitive tankestrukturer. Vi fortolker det, vi ser eller oplever, ud fra vores egne forforståelser og vores eget verdensbillede. Der findes mange virkelighedsopfattelser – såkaldte multivers. Det gør det principielt umuligt for en medarbejder at udtale sig om, hvordan barnet er! Eller hvad der i virkeligheden skete. Alt ses som perspektiver.

Den cirkulære kausalitet

Traditionelt opfattes et hændelsesforløb ud fra en lineær tilgang: "Han gør sådan, fordi...". Når vi bruger den lineære forklaringsmodel, er vi optaget af at finde frem til årsagerne til de handlinger og begivenheder, der udfolder sig. Lineær tænkning hænger sammen med vores tendens til at skabe et forenklet billede af verden. Når vi tænker i enkle sammenhænge bliver vi udfordret af verdens mangfoldighed og kompleksitet!

Grundprincippet i det systemiske perspektiv er at tænke ud fra en cirkulær tilgang. I den cirkulære forståelsesmåde udforskes mønstre af kommunikative handlinger og begivenheder. Interessen for at finde årsager erstattes af en interesse for at opdage den gensidige påvirkning mellem aktørernes handlinger og finde ud af egen andel i og medvirken til, at netop disse mønstre blev skabt.

En hændelse opfattes altid i relation til andre begivenheder og andre involverede, som noget der foregår samtidigt, griber ind i hinanden og gensidigt påvirker hinanden.

Det cirkulære har bl.a. følgende konsekvenser i sin anvendelse:

- Enhver beskrivelse af et individ omfatter både individet og omgivelserne.
- I et system, f.eks. en skole eller et dagtilbud, studeres kommunikationsmønstrene og relationerne mellem de forskellige medlemmer i stedet for medlemmerne enkeltvis.
- En beskrivelse begynder ikke noget bestemt sted.
- Individet er ikke født med bestemte problemer. De skabes og holdes ved lige i fortællinger.
- Man kan ændre et sted i systemet for at opnå ændringer et andet sted i systemet.

Det anerkendende perspektiv

Alle mennesker har krav på at opleve sig set, hørt, forstået og taget alvorligt. I de første teorier omkring den anerkendende undersøgelse handlede det om at være nysgerrig på den andens perspektiv og gode grunde til at handle og gøre som det gør. Med tiden udviklede dette sig til, at netop ved at forsøge at se det meningsfulde i den andens handling eller kommunikation, ja så opstod anerkendelsen. Det er barnet og den unge, der definerer om det oplever sig anerkendt! Ikke den ansatte.

I en anerkendende forståelsesramme, forstås børn ud fra et ressourceorienteret børnesyn, der bygger på en forståelse af, at det er de voksnes ansvar at finde ud af, hvad der står i vejen for et barn, når det ikke lykkes i forhold til de krav og forventninger, der stilles barnet.

Børn fratages ikke ansvar for deres handlinger, men frem for at fokusere på negativ adfærd fokuseres der på den intention, det håb eller drøm, der ligger bag handlingen eller adfærden. Således tages der afsæt i det, der ønskes opnået, frem for det handlingen skaber af f.eks. uro. Her betragtes udfordrende adfærd som et barns forsøg på at løse et problem i lyset af manglende færdigheder. I den situation er det de voksnes ansvar at gøre noget anderledes for at hjælpe barnet. Eller den udfordrende adfærd ses som betinget af et u hensigtsmæssigt læringsmiljø. Eller den udfordrende adfærd ses som relationelt betinget.

Grundprincipper

Børn har svært ved at udvikle sig, hvis de er negativt beskrevet, så med et anerkendende syn vil der være fokus på udvikling i et positivt felt. Det, vi fokuserer på, får vi mere af:

- Vi udforsker tingene der, hvor de fungerer bedst/lykkes.
- Vi finder de faktorer, der skaber succes.
- Vi forestiller os det ideelle, det ønskede.

Når man studerer succeser, bliver man god til at skabe dem!

Det anerkendende perspektiv fornægter ikke problemer. Det anerkendende perspektiv insisterer blot på, at problemer ikke er tilstede hele tiden eller er konstante. Så hvornår er problemet ikke tilstede? og hvad gør vi der? og kan vi med den viden få det til at ske på 'problemområdet'?

Børn vil gerne efterleve de regler, rammer, der findes i de fællesskaber, de indgår i. Kan et barn ikke det, må de ansvarlige voksne foretage justeringer i konteksten/læringsmiljøet, og dermed skabe forandringer for barnets muligheder for at handle anderledes. Hvad er der eksempelvis af problemfastholdende faktorer i miljøet? Er relationerne mellem deltagerne kvalitative? Er kommunikationsmønstrene hensigtsmæssige?

I et anerkendende og ressourceorienteret børnesyn antages det altid, at:

- Børn gør det bedste, de kan i situationen ud fra de givne omstændigheder og ud fra egne ressourcer.
- Børn ønsker at være en del af et fællesskab.
- Børn vil gerne komme godt ud af det med andre.
- Børn ønsker mening med deres liv.

Et underkendende børnesyn består af kritik, bebrejdelser, bagatellisering, ignorering og skæld ud.

Det narrative perspektiv

I en narrativ forståelsesramme forudsætter man, at menneskers liv i højere grad formes af fortællinger frem for kendsgerninger. Narrativ oversættes med fortælling. Den dominerende historie hos et menneske forstås, som værende konstrueret af den enkelte ud fra vedkommendes personlige historie, som atter er skabt gennem opdragelse, socialisering, kulturelle normer og omgivelsernes påvirkning.

En af grundlæggerne af den narrative metode, Michael White, formulerer, at det ikke er personen, der er problemet, men problemet som er problemet. På den måde arbejder man med at eksternalisere problemet - at placere det uden for det enkelte menneske.

Identitet skabes i narrativ forståelse ved den fortælling andre har om en og den, man skaber om sig selv. Identitet er en social konstruktion. Det bliver den dominerende fortælling, der kommer til at blive kortet over mit liv og definere hvem jeg er, som menneske. Hvis den dominerende fortælling ikke er min foretrukne identitetsbeskrivelse eller er u hensigtsmæssig (problemfortælling), arbejdes der med de såkaldte unikke hændelser, der ikke stemmer overens med den dominerende problemfortælling.

Fortællinger kan ændre sig igennem genfortælling og ved at opdage nye sider af sine fortællinger. Ved at forandre fortællinger, der fungerer som negative etiketter og definitioner, kan man åbne nye veje og muligheder for positiv handling og udvikling.

Sådan er det muligt at tale med et tidligere defineret uroligt barn om, hvad man stiller op, når uroen kommer. Barnet er således ikke uroligt. Der kommer blot uro i lokalet engang imellem. Eller benævne udfordringer i et læringsmiljø som en virus. Man åbner op for en fælles indsats mod problemet uden, at pædagogen, læreren eller barnet føler sig forkert, skyldbetyngt eller belastet af samtalen om problemet.

Grundprincipper

Det grundlæggende narrative princip er, at sproget skaber virkeligheden og derved de fortællinger, vi har om os selv og andre. At tænke og arbejde narrativt indebærer et fokus på de intentioner, værdier og håb, der ligger bag fortællinger, som fungerer negativt. Som udgangspunkt retter man opmærksomheden på den enkeltes foretrukne historie, som et forsøg på at gå imod de dominerende (negative) fortællinger og komme i kontakt med foretrukne værdier. Antagelsen er, at der bag ethvert problem findes positive erfaringer, som kan danne udgangspunkt for alternative fortællinger og nye muligheder for handling og udvikling.

Foranderlige fortællinger og identitet

Det narrative, såvel som det systemiske, bygger på en sådan forståelse, at identitet hele tiden dannes og forandres gennem fortælling. Man kan sige, at (kultur) forandring sker, når personer begynder at tale om sig selv på en ny måde.

På den måde forstås livet som en enorm mangfoldighed af unikke fortællinger med mulighed for nye indsigter, handlinger og muligheder.

Bevidning

Anerkendelse handler bl.a. om at opleve sig set, hørt, forstået og taget alvorligt. Bevidning er en central metode til at få mennesker til at reflektere over deres liv. Bevidning kan være modgift mod isolation og usynlighed. Bevidning kan have karakter af et diplom, der anerkender dette individs særlige værdier og måder at være i verden på. Michael White taler om kunsten at engagere et publikum i en andens fortælling, idet dette personlige narrativ kan videreudvikles og fordybes i relation med betydningsfulde andre.

Specielt Michael Whites 4 undersøgelseskategorier er interessante i arbejdet med eksterne vidners lytten til en persons fortælling - det kan være pædagoger der lytter til et barns oplevelse af, at ingen vil lege med det:

- 1 Udtryk: Hvad er det personen tillægger værdi i livet?
- 2 Billede/metafor: Hvilke billeder dukkede der op, mens I lyttede til personens fortælling? Hvad siger disse billeder om personens hensigter, værdier, holdninger, håb, stræben, drømme og forpligtelser?
- 3 Resonans: Hvilken genklang vækker disse udtryk og billeder hos jer?
- 4 Bevægelse: Hvordan er I blevet bevæget af at lytte til denne livsfortælling?

Læringsforståelse i Fælles børne- og ungesyn

Læringsforståelsen kommer til udtryk i det sprog, som anvendes i samspelet med børnene. Sproget skaber virkeligheden og har derfor stor indflydelse på den måde, som børnene opfatter sig selv og deres læring på.

Med det teoretiske grundlag bag Fælles børne- og ungesyn kendetegnes læring ved at intelligens og evner ikke er konstante, men derimod kan vokse. Intelligens forstås derfor ikke som en iboende evne, men derimod sådan, at i takt med, at vi lærer mere sammen med andre, bliver vi mere intelligente.

I modsætning til det at ville undgå at fejle ses udfordringer som muligheden for at lære nyt. God feedbackkultur har afsæt i læringsforståelsen bag de dynamiske mindset, hvor alle børn kan lære alt det, de vil, så længe de har viljestyrken, og læreprocessen stilladseres (støttes) af læreren og pædagogen.

Læring betragtes som en proces, hvor der aktivt konstrueres viden i et gensidigt forhold mellem den lærende og omverdenen. Læring finder sted direkte og indirekte, alene og sammen med andre gennem leg, undervisning og andre pædagogisk tilrettelagte aktiviteter og situationer. God feedbackkultur har til hensigt at udfordre alle børn, så de bliver så dygtige, de kan.

I det anerkendende og ressourceorienterede lærings syn arbejdes der således med identitet som social konstruktion, med best practise, med barnets intention, med læringsmiljøets betydning for læring, med fortællinger, med relationer og ikke individer osv.

Feedback med udgangspunkt i synlige læringsmål gives konkret i forhold til:

- Hvad er dit mål (Feed up)
- Hvad kan jeg nu i forhold til mit mål (Feedback)
- Hvad er næste skridt for at nå målet (Feed forward)

De tre feedback spørgsmål styrker børnenes motivation for læring, og børnene inddrages og tager medansvar for deres læreproces.

AFSLUTNING

Sammen med dette kompendium er der lavet en samling cases, der giver helt konkrete eksempler på teorierne brugt i praksis. Og sammen med den enkelte case er der angivet faglige stikord. Alt sammen som inspiration og mulighed for i det lokale miljø at drøfte egen praksis. Casene er en invitation til at blive nysgerrig på det teoretiske. Der skal her lægges op til, at pædagogiske valg fra hverdagen, tages det op i faglige sparringsrum til refleksion, at få dilemmaerne foldet ud i de faglige fora som er. Dette skal være med til at teorien kan udfolde sig i praksis, så Fælles børne- og ungesynet kan leve og blive en grundsten for hvordan vi arbejder i praksis.

Kompendiet her har de oprindelige 4 undervisningsmoduler fra 2008, der introducerede det anerkendende og ressourcerorienterede syn, som udgangspunkt. På det fjerde modul blev der lavet en ny model af Steen Kristensen fra Pædagogisk Fokus, der skulle hjælpe, når det ikke var så nemt, at få det anerkendende og ressourcerorienterede syn til at virke i praksis. Modellen kom til at hedde: IMAMS

I: Står for Invitation. Hvad inviterer barnet os til? Hvad har barnet i eget billede brug for?

M: Står for Mening. Hvordan kan det barnet siger og gør give mening for barnet? Hvad er det barnet kan se, som vi måske ikke kan se? Hvad er barnets autopoiese?

A: Står for Anerkendelse. Her tjekker den ansatte om, vedkommende har forstået barnet korrekt?

M: Står for Mening. Nu er det pædagogens, lærerens, dagplejerens eller andres mulighed for at fortælle, hvad der giver mening for vedkommende. Men først her!

S: Står for samskabelse. Det vil sige, at nu har vi hørt barnet og barnet har hørt pædagogen - og så kommer spørgsmålet: Hvad gør vi så?

Primær litteratur til videre læsning

- Michael White: Kort over narrative samtaler (Hans Reitzels forlag 2008)
- Alice Morgan: Narrative samtaler (Socialpædagogisk Bibliotek/Hans Reitzels forlag 2005)
- W. Barnett Pearce: Kommunikation - og skabelsen af sociale verdener (Dansk psykologisk Forlag 2007)
- Elspeth McAdam & Peter Lang: Anerkendende arbejde i skoler. At skabe fælles trivsel (Mindspace 2011)
- David Cooperrider, Diana Whitney og Jacqueline M. Stavros: Håndbog i anerkendende udforskning (Dansk psykologisk Forlag 2011)
- Insoo Kim Berg og Peter Szabo: Løsningsfokuseret coaching (Hans Reitzels forlag 2007)
- Hanne V. Moltke og Asbjørn Molly: Systemisk Coaching (Dansk psykologisk forlag 2009)
- Gitte Haslebo: Relationer I organisationer (Dansk psykologisk forlag 2004 1. udgave, 12. oplag 2012)
- Kirsten Hyldahl: Feedback viser vejen til læring (Dafolo 2014)
- Daniel Stern: Det nuværende øjeblik (Hans Reitzels forlag 2005)